

Oriental Journal of Education

GENERAL GEOGRAPHICAL AND DISTINCTIVE ASPECTS OF THE COUNTRIES OF THE CENTRAL ASIAN REGION

Feruz Vasikovna Azizova

senior lecturer

Tashkent State University of Oriental Studies

Tashkent, Uzbekistan

E-mail: feruza2405@gmail.com

ABOUT ARTICLE

Key words: economic geographic location, political-geographical location, gross product, national income, United Nations (UN), seismic hazard, tectonic, mineral resource.

Received: 20.04.24

Accepted: 22.04.24

Published: 24.04.24

Abstract: The Central Asian region is located in a unique geographical area on the Asian continent. One of its aspects is the limited access of the countries of this region to international sea routes, and its location at the crossroads of international transit routes determines the economic, political and strategic importance of the region. For this purpose, an attempt was made to clarify the common and different aspects of the countries of the region. In particular, an attempt was made to reveal the unique geographical features of the life, economic development and location of the peoples living in this area. Central Asian countries from the point of view of the classification of world countries adopted by the UN. belongs to the category of countries in transition economy. Based on their development in a single political and economic space until the recent past, their economy mainly relies on mineral raw materials and land and water resources. The article focuses on these aspects.

MARKAZIY OSIYO MINTAQASI MAMLAKATLARINING UMUMIY GEOGRAFIK VA FARQ QILUVCHI JIHATLARI

Feruz Vasikovna Azizova

katta o'qituvchi

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti

Toshkent, O'zbekiston

E-mail: feruza2405@gmail.com

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: iqtisodiy geografik o'rin,

Annotatsiya: Markaziy Osiyo mintaqasi

siyosiy-geografik o‘rin, yalpi mahsulot, milliy daromad, Birlashgan Millatlar Tashkiloti (BMT), seysmik xavfl, tektonik, mineral-resurs.

Osiyo qit‘asida o‘ziga xos bo‘lgan geografik hududda joylashgan. Bu mintaqa mamlakatlarining xalqaro dengiz yo‘llariga chiqish imkoniyatlari cheklanganligi uning bir jihati bo‘lsa, xalqaro tranzit yo‘llar chorrahasida joylashganligi esa mintaqaning iqtisodiy, siyosiy va strategik ahamiyatini belgilaydi. Shu maqsadda mintaqa joylashgan hudud mamlakatlarining umumiy va farq qiluvchi jihatlari yoritib berishga harakat qilingan. Jumladan, mazkur hududda yashovchi xalqlar hayoti, xo‘jaligining rivojlanishi va joylashuvdagi o‘ziga xos geografik hususiyatlarni ochib berishga harakat qilingan. Markaziy Osiyo davlatlari BMT tomonidan qabul qilingan jahon mamlakatlarining tasnifi nuqtayi nazaridan. o‘tish iqtisodiyotidagi davlatlar toifasiga mansub. Ularning yaqin o‘tmishgacha yagona siyosiy va iqtisodiy makonda rivojlanganligidan kelib chiqib, iqtisodiyoti asosan mineral hom ashyo va yersuv resurslariga tayanadi. Maqolada shu juhatlarga to‘xtalib o‘tilgan.

ОБЩЕГЕОГРАФИЧЕСКИЕ И ОСОБЕННОСТИ СТРАН ЦЕНТРАЛЬНОАЗИАТСКОГО РЕГИОНА

Феруза Васиковна Азизова

старший преподаватель

Ташкентский государственный университет востоковедения

Ташкент, Узбекистан

E-mail: feruza2405@gmail.com

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: географическое положение, географическое положение, валовой продукт, национальный доход, Организация Объединенных Наций (ООН), сейсмическая опасность, тектоника, минеральные ресурсы.

Аннотация: Центральноеазиатский регион расположен в уникальной географической зоне азиатского континента. Одним из его аспектов является ограниченный доступ стран этого региона к международным морским путям, а его расположение на пересечении международных транзитных путей определяет экономическое, политическое и стратегическое значение региона. С этой целью была предпринята попытка прояснить общие и различные аспекты стран региона. В частности, была предпринята попытка раскрыть уникальные географические особенности жизни, экономического развития и размещения народов, проживающих на этой территории. Страны Центральной Азии с точки зрения классификации стран мира, принятой ООН. относится к категории стран

с переходной экономикой. Учитывая их развитие в едином политическом и экономическом пространстве до недавнего прошлого, их экономика в основном опирается на минеральное сырье, земельные и водные ресурсы. В статье основное внимание уделяется этим аспектам.

KIRISH

Markaziy Osiyo subregioni beshta sobiq ittifoqdosh respublika - Qozog'iston, Qirg'iziston, Tojikiston, Turkmaniston va O'zbekistonni birlashtiradi.

Markaziy Osiyo o'zining boy tabiiy resurslari, strategik joylashuvi, iqtisodiy transport, logistika va boshqa muhim sohalardagi imkoniyatlari bois global va mintaqaviy yirik davlatlarning diqqat markazida bo'lib kelgan. Markaziy Osiyo davlatlarining o'sib borayotgan iqtisodiyoti, siyosiy erkinligi va ta'siri bilan bog'liq so'nggi ijobiy o'zgarishlar xalqaro maydondagi yirik kuchlarning markaziy Osiyo mintaqasidagi jarayonlarga bo'lgan e'tiborini yanada kuchaytirdi.

ASOSIY QISM

Markaziy Osiyo siyosiy-geografik subregioni Yevrosiyo materigining ichkarisida joylashgan. 1991-yildan buyon mustaqil davlatlar sifatida rivojlanayotgan 5 ta sobiq ittifoqdosh respublika - Qozog'iston, Qirg'iziston, Tojikiston, Turkmaniston va O'zbekistonni birlashtiradi. Sanab o'tilgan davlatlar iqtisodiy-geografik o'rining umumiy jihati shundan iboratki, birortasida ham Dunyo okeaniga bevosita chiqish imkoniyati yo'q, ya'ni beshtasining barchasi ichki kontinental mamlakatlar hisoblanadi. Jumladan, Qozog'iston Respublikasi dunyodagi jami 44 ta bunday geografik joylashuvga ega davlatlardan maydoni bo'yicha eng yirigi hisoblanadi. Subregionning o'rta qismida joylashgan O'zbekiston Respublikasi geografik o'rining o'ziga xosligi esa, nafaqat o'zi, balki biror bir qo'shni mamlakati ham dengizga tutash emasligidir. Bunday geografik xususiyat jahon mamlakatlari ichida, respublikamizdan tashqari, faqatgina G'arbiy Yevropadagi "mitti" davlatlaridan biri - Lixtenshteyn knyazligiga xos, hududi kattaroq davlatlardan esa hech qaysi birida geografik joylashuvining bunday jihati mavjud emas.

Qozog'iston bilan Turkmaniston Respublikalari Kaspiy dengiziga tutash bo'lib, bu holat ikkala davlatning iqtisodiy-geografik o'rni, transport-geografik imkoniyatlari va tabiiy-resurs salohiyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bundan farqli o'laroq, transport-geografik sharoiti ancha murakkab bo'lgan Tyanshan va Pomir baland tog'lari hududida joylashgan Qirg'iziston va Tojikiston Respublikalarining iqtisodiy-geografik o'rni, subregiondagi boshqa davlatlarning joylashuviga nisbatan birmuncha noqulay hisoblanadi.

Markaziy Osiyo subregioni iqtisodiy-geografiik o'rining ijobiy tarafi uning tranzitligi, ya'ni Yevropa va Osiyo turli qismlarining quruqlik transport tizimlarini bog'lay olish imkoniyatlarida o'z aksini topadi. Bu holat tarixda Buyuk Ipak yo'li hozirgi Markaziy Osiyo davlatlari hududidan

o'lganligida namoyon bo'lgan. Hozirgi davrda ham subregion mamlakatlarining iqtisodiy-geografik imkoniyatlari shu jihatdan yuqori baholanishi asosli. Markaziy Osiyoning geosiyosiy o'rni o'ziga xos bo'lib, Yevrosiyodagi asosiy geosiyosiy kuch markazlari Xitoy, Rossiya, Eronga tutashligi va ushbu bevosita qo'shnilaridan tashqari, AQSH, Yevropa Ittifoqi, Turkiya, Saudiya Arabistoni, Hindiston, Pokiston kabi geosiyosiy "o'yinchi"larning tashqi manfaatlarini kesishgan hududda joylashganligi bilan tavsiflanadi. Shuningdek, harbiy mojarolar tugamayotgan Afg'oniston bilan chegaradoshligi hamda boshqa real va ehtimoliy harbiy-siyosiy ziddiyat zonalariga yaqin joylashganligi, Markaziy Osiyo geosiyosiy o'rning salbiy tomonlarini belgilaydi.

Markaziy Osiyo mamlakatlarining umumiy maydoni 4 mln km.kv ga. jami aholisi esa 2017-yil 1-yanvar holatiga 70.5 mln kishiga teng. Subregion davlatlari hududi kattaligi va aholisi soni jihatidan bir-biridan ancha farq qiladi. Markaziy Osiyo davlatlarining hududiy va demografik salohiyati orasidagi tafovutlariga tabiiy sharoit va resurslarining xususiyatlari katta ta'sir ko'rsatadi.

Markaziy Osiyo davlatlari Yevrosiyo va Hind-Avstraliya litosfera plitalarining chegarasi bo'ylab o'tgan Alp-Himolay burmali mintaqaga yaqin joylashgan. Shu bois, mintaqaning janubi-sharqiy va markaziy qismlari seysmik jihatdan xavfli hisoblanadi. Kuchli zilzilalar sodir bo'lishi, ayniqsa, Tojikiston va Qirg'iziston hududlari uchun xos holat. Mintaqaning g'arbiy va shimoliy qismlari asosan platformali tektonik tuzilishiga ega. Yer yuzasi tuzilishiga ko'ra subregion janubi-sharqida joylashgan Tojikiston va Qirg'iziston Respublikalari tog'li, Qozog'iston, O'zbekiston va Turkmaniston esa asosan tekislik keng tarqalgan mamlakatlar hisoblanadi. Lekin, bu uchta davlat hududida ham baland tog' tizmalari bo'lib, maydonlarining 10-20 foizini egallaydi.

Markaziy Osiyo mamlakatlari ulkan mineral-resurs salohiyatiga ega. Neft zaxiralari bo'yicha Qozog'iston va Turkmaniston, tabiiy gaz zaxiralari jihatidan Turkmaniston, O'zbekiston va Qozog'iston alohida ajralib turadi, toshko'mirga Qozog'iston, qo'ng'ir ko'mirga esa O'zbekiston boy hisoblanadi. Neft-gaz zaxiralari, asosan, Kaspiybo'yi pasttekisligi, Qoraqum va Qizilqum cho'llari, Ustyurt platosi hamda tog' oralig'idagi botiqlarda, toshko'mirning eng katta zaxiralari esa Qozog'iston past tog'laridagi Qarag'anda va Ekibastuz ko'mir havzalarida joylashgan. Temir, marganes va xrom kabi qora metallarning rudalariga Qozog'iston boy. Turli rangli, jumladan qimmatbaho va nodir metallarning yirik konlari esa, Turkmanistondan tashqari subregionning barcha davlatlarida mavjud. Jumladan. O'zbekiston oltin, uran, kadmiy, mis, molibden, Qozog'iston uran, volfram, molibden, qo'rg'oshin, rux, Qirg'iziston oltin, simob, surma, Tojikiston kumush, uran zaxiralari bo'yicha alohida ajralib turadi. Turli mineral tuzlarning ulkan zaxiralari esa Turkmaniston, O'zbekiston va Qozog'iston ega.

Markaziy Osiyo davlatlari iqlimining umumiy xususiyatlari mo'tadil va subtropik iqlim jihatlarining turkumlanishi keskin kontinentalligi va qurg'oqchilligida o'z ifodasini topadi. Shu tufayli Markaziy Osiyo davlatlari hududi asosan cho'l, challocho'l va dasht tabiat zonalaridan iborat.

Markaziy Osiyo sharoitida qishloq xo'jaligi rivojlanishiga hal qiluvchi ta'sir ko'rsatadigan omil suv resurslari subregion hududi bo'yicha juda notekis taqsimlangan. Subregiondagi barcha yirik daryolar Ainudaryo, Sirdaryo, Zarafshon, Ili, Irtish va boshqalar transchegaraviy (ikki va undan ortiq davlat hududidan oqadigan) bo'lib, Tyanshan, Jung'oriya Olotovi hamda Pomir tog'laridan, ya'ni Tojikiston, Qirg'iziston va Xitoy hududidan boshlanadi. Shuning uchun Tojikiston bilan Qirg'iziston suv va gidroenergetika resurslariga boy. Qozog'iston, O'zbekiston va ayniqsa Turkmanistonning ko'p hududlari esa ularga taqchildir.

Markaziy Osiyo mamlakalarining aholisi suv va yer resurslari omillari (gidrografik tarmoqlar va relyef)ga bog'liq holda notekis joylashib, asosan, sug'orma dehqonchilik yaxshi rivojlangan daryo vodiylari va daltalari, tog' oralig'idagi botiqlarda mujassamlangan. Bunday yerlar eng ko'p O'zbekiston hududida bo'lganligi bois respublikamiz aholi soni jihatidan subregionda yelakchi o'rin egallaydi. Aholi zichligi ko'rsatkichlari bo'yicha Markaziy Osiyoda. 1.01.2017-yil holatiga, O'zbekiston (71.5 kishi/km²) va Tojikiston (61,3 kishi/km²) yetakchi, Qozog'iston (6.6 kishi/km²) esa eng oxirgi o'rinida turadi. Jahon mamlakatlari orasida ham Qozog'iston aholisi eng siyrak joylashgan davlatlar safiga kiradi (o'rtacha aholi zichligi bo'yicha dunyoda 184-o'rin).

Markaziy Osiyo davlatlarining demografik vaziyatiga tug'ilish va aholi tabiiy o'sishining ancha yuqori ko'rsatkichlari xos. Aytilgan ko'rsatkichlar Tojikiston va Qirg'izistonda subregion bo'yicha eng baland. Qozog'iston va Turkmanistonda eng past. O'zbekistonda esa o'rtacha darajada. Shuningdek, beshta respublikada ham migratsiyaning salbiy saldosini kuzatilmoqda. Urbanizatsiya darajasi Qozog'iston da 53%, O'zbekistonda 51%, Turkmanistonda 50%, Qirg'izistonda 36%, Tojikistonda esa 26% ga teng. Ko'rinib turibdiki, eng yuqori va eng past ko'rsatkichlari orasidagi tafovut 2 martaga teng. Markaziy Osiyoda 2 ta "millioner" shahar mavjud: Toshkent (2.4 mln kishi) va Almati (1,7 mln kishi). Ostana, Bishkek, Dushanbe, Ashxobod, Chimkent, Namangan, Samarqand esa eng yirik (aholi soni 500 ming kishidan ortiq bo'lgan) shaharlar qatoriga kiradi.

Mahalliy xalqlardan o'zbek, qozoq, qirg'iz, turkman, qoraqalpoqlar oltoy tillar oilasining turkiy guruhiga mansub bo'lsa, tojiklar va ularga qardosh Pomirdagi kichik xalqlar (shug'nonlar, vaxanlar, ishkashimlar va boshq.) hind-yevropa tillar oilasining eroniy guruhi tarkibiga kiradi. Sanab o'tilgan millat vakillari, nafaqat tegishli respublikalarda, balki qo'shni davlatlar hududida ham keng tarqalgan. Masalan, o'zbeklar O'zbekistonga qo'shni Qirg'iziston, Tojikiston, Turkmanistonda son jihatidan 2-chi, Qozog'istonda esa 3-chi millat hisoblanadi. O'z navbatda, O'zbekistonda ham tojiklar, qozoqlar, qirg'izlar va turkmanlar vakillari salmoqlidir.

Markaziy Osiyo davlatlari BMT tomonidan qabul qilingan jahon mamlakatlarining tasnifi nuqtayi nazaridan. o'tish iqtisodiyotidagi davlatlar toifasiga mansub. Markaziy Osiyo mamlakatlarining umumiy YIM hajmi 2016-yil yakunlari bo'yicha, Xalqaro valyuta fondi (XVF) ma'lumotlariga ko'ra. 800 mlrd AQSh dollariga teng. Beshta mamlakat ichida YIM hajmi bo'yicha

birinchi o‘rin Qozog‘iston, ikkinchi O‘zbekiston, uchinchi Turkmaniston, to‘rtinchi Tojikiston va beshinchi o‘rinda Qirg‘iziston turadi. Subregion bo‘yicha umumiy ishlab chiqarish hajmining 56,4% Qozog‘istonga 25,8% esa O‘zbekistonga to‘g‘ri kelsa, Turkmaniston, Tojikiston va Qirg‘iziston ulushlari mos ravishda 11,8; 3,3 va 2,7% ga teng.

Subregion davlatlari ijtimoiy-iqtisodiy vaziyatining umumiy xususiyatlari, ularning yaqin o‘tmishgacha yagona siyosiy va iqtisodiy makonda rivojlanganligidan kelib chiqib, iqtisodiyoti asosan mineral hom ashyo va yer-suv resurslariga tayanganligi, sanoatni rivojlantirish, uning yangi korxonalar, tarmoq va hududiy markazlarini tashkil etishga intilish, qishloq xo‘jalik ixtisoslashuvi o‘xshashligi, tashqi iqtisodiy aloqalarning umumiy yo‘nalishlarida, ya‘ni Xitoy, Rossiya, Koreya Respublikasi, Turkiya, Yevropa davlatlari bilan amalga oshirilishida o‘z aksini topmoqda. Biroq, Markaziy Osiyo davlatlari har birining xo‘jaligining albatta, o‘ziga xos jihatlari ham mavjud. Sanoat ishlab chiqarish Qozog‘iston, Turkmaniston va O‘zbekistonda iqtisodiy ahamiyati bo‘yicha qishloq xo‘jalik tarmoqlariga nisbatan birmuncha ustunlikka ega bo‘lganligi bois, bu uchta respublika industrial-agrar davlat hisoblanadi. Tojikiston bilan Qirg‘iziston esa iqtisodiyot agrar-industrial yo‘nalishda rivojlanmoqda.

Yoqilg‘i-energetika majmuasi Qozog‘iston, Turkmaniston va O‘zbekistonda eng yaxshi rivojlangan. Qozog‘iston neft zaxiralari uni qazib olish va eksport hajmi bo‘yicha subregionda yetakchi bo‘lib, yiliga 100 min tonnadan ortiq neft qazib oladi va katta qismini eksport qiladi. Turkmaniston uchun esa iqtisodiyot va milliy boylikning negizi gaz sanoati hisoblanadi. Bu mamlakat tabiiy gaz zaxiralari bo‘yicha jahonda 4-, MDH- da 2-, Markaziy Osiyoda esa 1-o‘rinda turadi. Dunyo bo‘yicha zaxiralar hajmi jihatidan ikkinchi hisoblanadigan Galqinish gaz koni ham Turkmanistonda joylashgan. Qozog‘iston, O‘zbekiston va Turkmanistonda elektr energiyasi asosan IESlarda ishlab chiqariladi. Yoqilg‘i zaxiralariga boy bo‘lmagan Tojikiston va Qirg‘izistonda elektr energiyaning 90 foizdan ko‘prog‘i GESlarda ishlab chiqariladi.

Qora metallurgiya Markaziy Osiyo davlatlari ichida Qozog‘istonda eng yaxshi rivojlangan. Qozog‘istonda bu tarmoqning asosiy korxonalarini temir rudasining yirik konlari negizida Qarag‘anda (Temirtov sh.) va Qostanay (Rudniy sh.) viloyatlarida joylashgan. Rangli metallurgiya Turkmaniston Respublikasidan tashqari, barcha Markaziy Osiyo davlallarining iqtisodiyoti va tashqi savdosida katta ahamiyatga ega. Jumladan, Tojikiston uchun Tursunzoda shahrida faoliyat ko‘rsatayotgan alyuminiy zavodi, Qirg‘iziston uchun esa Issiqko‘l viloyatidagi Qumtar oltin koni eng katta moliyaviy daromad keltiruvchi iqtisodiy ob‘yektlar hisoblanadi. O‘zbekiston oltin, uran, mis, kadmiy, Qozog‘iston uran, qo‘rg‘oshin, rux, volfram, molibden, mis, Qirg‘iziston oltin, simob, surma, Tojikiston alyuminiy ishlab chiqarishda ancha yuqori ko‘rsatkichlarga ega. Kimyo sanoati Qozog‘iston, O‘zbekiston va Turkmanistonda nisbatan yaxshi rivojlangan bo‘lib, asosan mineral o‘g‘itlar, suftat kislotasi, soda, mirabilit ishlab chiqarish, neft va tabiiy gazni qayta ishlashga ixtisoslashgan. Mashinasozlik bo‘yicha

esa O'zbekiston va Qozog'iston yetakchilik qilmoqda. Bu borada O'zbekistonda rivojlanib borayotgan avtomobilsozlik sanoati alohida e'tiborga sazovor.

Qishloq xo'jaligi Markaziy Osiyo mamlakatlarining barchasida ham yaxshi rivojlanib, yuqori iqtisodiy ahamiyatga ega. Qozog'istonda qishloq xo'jalikning tovar tarmoqlari tarkibiga, asosan, donchilik va chorvachilik kiradi. O'zbekistonda qishloq xo'jalik tarmoqlaridan paxtachilik, ipakchilik, bog'dorchilik, uzumchilik, sabzavotchilik va qorako'lhilik tovar ahamiyatiga ega. Turkmanistonda iqtisodiyotning agrar sektori paxtachilik, donchilik, polizchilik, qorako'lhilik va yilqichilikka ixtisoslashgan. Turkmaniston chorvachiligida dunyoga mashhur Axaltaka otlarini boqish alohida ahamiyat kasb etadi. Tojikistonda qishloq xo'jaligi paxtachilik, bog'dorchilik va ipakchilikka, Qirg'izistonda esa sabzavotchilik, tamakichilik va ko'p tarmoqli chorvachilikka ixtisoslashgan.

Markaziy Osiyo mamlakatlari ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi istiqbollari ko'p jihatdan ularning o'zaro iqtisodiy integratsiyasiga bog'liq. Subregion davlatlari o'zaro integratsiyalashuvining bir qator muhim geografik omillarini ajratish mumkin:

- iqtisodiy-geografik o'rning umumiyliigi;
- temiryo'l va avtomobil transport tizimlarining yagonaligi, o'zaro bog'langanligi;
- yirik daryolar va sug'orish kanallarining transchegaraviyligi;
- tog'li va tekislikli mamlakatlar tabiiy resurslari, ayniqsa energiya manbalarining bir-birini to'ldiruvchi xususiyatga ega ekanligi;
- subregion xalqlarining qardoshligi, tarixiy-madaniy jihatdan yaqinligi;
- Orolning qurishi, cho'llashish, yerlarning sho'rlanishi, tog' muzliklarining intensiv erishi, havo va suv havzalarining zararli chiqindilar bilan ifloslanishi kabi umumiy dolzarb ekologik muammolarining mavjudligi:
- Zilzila, sel va suv toshqinlari, qor ko'chkilari va boshqa tabiiy ofatlarga birgalikda qarshi kurashishning zarurati.

XULOSA

Shuni e'tirof etish kerakki, Markaziy Osiyo mamlakatlari o'rtasida ko'p tomonlama hamkorlik aloqalarini rivojlantirish maqsadida Markaziy Osiyo davlatlari va ularning xorijiy sheriklari o'rtasida muntazam muloqat qilish uchun samarali mexanizm hisoblanadi, bu esa, o'z navbatida mintaqaviy barqarorlik, iqtisodiy taraqqiyotga xizmat qiladi. Shuningdek, mintaqaviy hamkorlikni chuqurlashtirish Markaziy Osiyoni ahamiyatini oshirib, mintaqqa manfaatlari yo'lida turli masalalarni bartaraf etishning samarali omili sanaladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Vaxabov A.V., Xojibakayev Sh.X., Raxmanov Sh.I., Usmanova X.A. Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar T.: “Voris- nashiriyot”, 2014. 2. 2. L.M. Abdunazarov, Sh.A. Qambarova, O.Q. Tobirov. «Markaziy Osiyo geografiyasi». 2017-yil.

3. Abdullaev I, Rakhmatullaev S, 2015. Transformation of water management in Central Asia: From state-centric, hydraulic mission to socio-political control. Environmental Earth Sciences, 73(2): 849–861.

4. Madaminova, D. I., & Fayzullaev, S. A. (2021). The important aspects of uzbekistan's initiatives in central Asia. Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR), 10(3), 324-328.

5. G.P.Pardayev, I.A.Hasanov, P.N.G‘ulomov «Markaziy Osiyo geografiyasi». T. «Cho‘lpon» 2007